# RAADSVOORSTEL

## Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 603343

## Onderwerp: Nota “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem”

### Voorstel

1. De nota “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem” vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de financiële consequenties.

### Inleiding

Hoe beter de leeromgeving, hoe beter leerlingen functioneren en hoe beter zij zich kunnen ontwikkelen. Daarom zijn goede, gezonde en inspirerende scholen van groot belang. Dit is echter geen vanzelfsprekendheid: de samenleving verandert snel, en daarmee ook de verwachtingen van onderwijs en de huisvesting daarvan. Bovendien worden ook op het gebied van bijvoorbeeld duurzaamheid en ventilatie steeds hogere eisen gesteld. De gemeente Arnhem wil daarom een proactieve houding aannemen en leerlingen de scholen bieden die zij verdienen.

**Aanleiding**

De gemeente is op grond van de Wet op het voortgezet onderwijs (Wvo) samen met schoolbesturen verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting in het VO. De gemeente ontvangt bekostiging via het gemeentefonds van de rijksoverheid voor de bouw en verbouw van scholen. Schoolbesturen ontvangen vanuit het Rijk bekostiging voor het beheer en onderhoud.

Voor het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn de afgelopen jaren reeds Integrale Huisvestingsplannen (IHP’s) opgesteld, voor het voortgezet onderwijs is dit nog niet gebeurd. Sinds 2009 is er voor de huisvesting voor het voortgezet onderwijs niet systematisch gepland en zijn geen budgetten gereserveerd. Er is in 2016 voor gekozen om alle middelen uit de bestemmingsreserve onderwijshuisvesting en de vrijval van de kapitaallasten van schoolgebouwen in het voortgezet onderwijs in te zetten voor vernieuwing van de huisvesting van het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs.

**Huidige stand van zaken**

Een groot deel van de gebouwen in het voortgezet onderwijs is in de jaren ’50 en ’60 van de vorige eeuw gebouwd. Enkele gebouwen zijn sindsdien gerenoveerd, maar de meeste gebouwen voldoen inmiddels niet meer aan de eisen die nu, maar ook in de komende jaren, gesteld worden. Denk hierbij aan eisen op het gebied van duurzaamheid, energieneutraliteit en de wens om verschillende onderwijsconcepten in gebouwen te realiseren. Daarnaast is de capaciteit in vierkante meters ca. 25%

hoger dan de behoefte; dit biedt mogelijkheden om de efficiency te verhogen. Dit vraagt om forse investeringen de komende 30 jaar. Een integraal huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs is hiervoor noodzakelijk.

30 juni 2021 heeft het college toegezegd voor het eind van dit jaar, in samenwerking met de schoolbesturen, een raadsvoorstel met betrekking tot het integraal huisvestingsplan voortgezet onderwijs voorzien van een dekkingsvoorstel aan de raad voor te leggen (ID977). Er is gekozen om, met de schoolbesturen, een nota op te stellen met uitgangspunten voor de toekomstige huisvesting van het voortgezet onderwijs. Daarbij zijn de financiële consequenties in beeld gebracht.

## Beoogd effect

- Er is voldoende onderwijshuisvesting voor het voortgezet onderwijs, en deze is van goede kwaliteit.
- Onderwijshuisvesting is flexibel en multifunctioneel. Zo kunnen scholen ook voor andere passende functies worden ingezet.
- Onderwijshuisvesting is goed gespreid over Arnhem. Met een optimale locatiekeuze afhankelijk van het type onderwijs, waarbij ook de directe omgeving van scholen wordt meegenomen in de planning.
- Onderwijshuisvesting draagt bij aan het bredere ecosysteem: een veilig, gezond, groen, levendig en economisch sterk Arnhem, in de wijk en in de stad.
- Onderwijshuisvesting heeft een gezonde financieel-economische basis. Dit betekent o.a. dat er realistisch wordt begroot voor de benodigde investeringen in onderwijshuisvesting.
- Er wordt rekening gehouden met leerpunten uit het verleden en de coronacrisis. Denk aan de waarde van ventilatie in scholen (Frisse Scholen), digitalisering en het belang van flexibel gebruik van onderwijshuisvesting voor verschillende soorten onderwijs.

## Argumenten

1.1 *Een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs, inclusief een jaarlijks uitvoeringsprogramma, is noodzakelijk om goed onderwijs te kunnen garanderen in de toekomst.*
Het op te stellen IHP VO geeft inzicht in belangrijke toekomstige ontwikkelingen in de onderwijshuisvesting. In het IHP VO zijn kaders en uitgangspunten, prioritering en fasering van projecten, planning en financiële consequenties uitgewerkt. Dit wordt vervolgens jaarlijks vertaald in een uitvoeringsprogramma dat aan de raad ter besluitvorming wordt voorgelegd. In dit jaarprogramma worden de bouwprojecten benoemd die voor dat betreffende jaar worden voorgesteld.

1.2 *Een Integraal Huisvestingsplan is nodig om onze wettelijke taak in te vullen.*
De gemeente is op grond van de Wet op het voortgezet onderwijs (Wvo) samen met schoolbesturen verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting in het VO. De gemeente ontvangt bekostiging via het gemeentefonds van de rijksoverheid voor de bouw en verbouw van scholen. Schoolbesturen ontvangen vanuit het Rijk bekostiging voor het beheer en onderhoud. Keuzes omtrent ver- en nieuwbouw hebben invloed op de onderhoudslasten, en vice versa kan bijvoorbeeld slecht onderhoud voor versnelde noodzaak tot verbouw zorgen. Voor de samenwerking is het belangrijk dat gemeenten en schoolbesturen helder zijn over hun uitgangspunten en planmatig investeren in en onderhoud plegen aan de schoolgebouwen. In een IHP wordt dit verder uitgewerkt en vastgelegd.

*2.1 Financiële dekking is er alleen voor de korte termijn.*
Voor de korte termijnmaatregelen voor de huisvesting van het VO is financiële dekking. Voor de middellange en langere termijn zijn maatregelen nodig die forse investeringen vragen. Daarom is de nota behorende bij dit raadsvoorstel in samenwerking met de schoolbesturen opgesteld.

## Kanttekeningen en risico's

*1.1 Een inhoudelijke uitwerking is noodzakelijk.*
De nota “Op weg naar een Integraal Huisvestingplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem” beschrijft de uitgangspunten, urgentie en financiële consequenties. De uitwerking van deze nota in een IHP VO en jaarlijks uitvoeringsprogramma is noodzakelijk om de schoolgebouwen te laten voldoen aan de toekomstige klimaat- en duurzaamheidseisen, om de gebouwen op termijn (multi)functioneel in te kunnen zetten en om de efficiency van de gebouwen te verhogen. Keuzes in prioritering en fasering zijn noodzakelijk. Ook onderwerpen als mee-investeren door schoolbesturen in exploitatieverlagende maatregelen en de vorm van uitvoering van het IHP VO (bouwheerschap, doordecentraliseren) moeten een plek krijgen.

*2.1 De financiële dekking ontbreekt.*
In de financiële bijlage bij de nota is een doorrekening gemaakt voor benodigde investeringen. Een verdere uitwerking zal duidelijker maken wat er financieel precies nodig is, en welke keuzes daarvoor moeten worden gemaakt. Onderwerpen die daarbij van invloed kunnen zijn op de financiële uitkomsten zijn onder meer:

- Een meer gedetailleerde prioritering en fasering van de investeringen;
- Specifieke beoordeling van de kwaliteit van de huidige gebouwen;
- Het reduceren van m², bijvoorbeeld door minder schoolgebouwen (door bijvoorbeeld fusies of opheffen van scholen in de toekomst) of afstoten van m² door gedeeltelijke sloop of verhuur;
- Daar waar van toepassing renovatie in plaats van nieuwbouw;
- Mogelijkheden van het gecombineerd benutten van bestaande en/of toekomstige sportvoorzieningen.

Overigens wordt in deze doorrekening geen rekening gehouden met als gevolg van deze investeringen mogelijk extra benodigde toevoegingen aan de BR Solvabiliteit op grond van de financiële verordening (spelregel “in 20 jaar aflossen”).

*2.2 Er spelen knelpunten op de korte termijn.*
De nota en de verdere uitwerking in een IHP VO gaan over de langere termijn: vervangende nieuwbouw of renovatie van bestaande gebouwen en de bijbehorende investeringen. Er speelt een knelpunt dat op korte termijn vraagt om een oplossing: Sportaccommodatie Thomas a Kempis College. Hiervoor wordt een apart traject doorlopen.

## Financiën

De in de begroting beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting en de daarbij horende bestemmingsreserve zijn volledig nodig om alle plannen (zoals vastgesteld in eerdere IHP’s) voor het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs te kunnen financieren. Dat betekent dat er voor het voortgezet onderwijs nog geld vrijgemaakt zal moeten worden.

De eerste berekeningen laten zien dat wanneer vanaf 2023 jaarlijks circa €3 miljoen hiervoor wordt gereserveerd dit voldoende dekking biedt om de investeringen te kunnen realiseren die in de nota op de middellange termijn (2027-2032) worden voorzien. Het gaat daarbij om een investeringsvolume van circa €94 miljoen. De druk van de kapitaallasten op de begroting wordt door het inzetten van het gespaarde bedrag aanzienlijk verminderd. In de doorrekening van deze variant blijven de lasten voor de begroting t/m 2033 constant op €3 miljoen per jaar. De lasten stijgen op de langere termijn wel weer. Dit wordt veroorzaakt door de investeringen die op de langere termijn (vanaf 2033) worden voorzien. Voor deze investeringen ontbreekt dan nog de dekking.
De berekende €3 miljoen is indicatief, dit moet nader worden onderbouwd.

Uitzondering hierop is het budget dat bij de perspectiefnota is vrijgemaakt voor Guido en het budget dat is opgenomen in jaarschijf 2025 voor kapitaallasten voortgezet onderwijs (€ 600.000, waarmee een investering van ongeveer € 12 miljoen kan worden gedaan). Voor de overige investeringen in het voortgezet onderwijs zal gereserveerd moeten gaan worden en/of in de begrotingen van die jaren structureel budget vrijgemaakt moeten worden voor de dekking van de kapitaallasten.

Financiële afwikkeling van de realisatie van het Lorentz Lyceum dient op korte termijn plaats te vinden. Het budget dat reeds is opgenomen in jaarschijf 2025 van € 600.000 per jaar, wordt hiervoor ingezet. Dit wordt in een separaat voorstel uitgewerkt.

## Uitvoering

In 2022 zal de nota: “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem” de basis zijn voor verdere uitwerking van de plannen voor de onderwijshuisvesting in het VO. De prioritering en fasering van de ver- en nieuwbouw kan verder worden uitgewerkt, de wensen vanuit de schoolbesturen kunnen op meer detailniveau geïnventariseerd worden en de financiële aspecten kunnen preciezer in kaart worden gebracht. Dit laatste is ook nodig: de doorrekening in deze nota is nadrukkelijk op hoofdlijnen. Een verdere uitwerking zal duidelijker maken wat er financieel precies nodig is, en welke keuzes daarvoor moeten worden gemaakt. Een meer gedetailleerde beoordeling van de kwaliteit van de huidige gebouwen is hiervoor noodzakelijk. Op basis daarvan kan bekeken worden of voor gebouwen ook renovatie mogelijk is in plaats van nieuwbouw. In deze uitwerking moet ook de reductie van de m² worden meegenomen en de mogelijkheid van het gecombineerd benutten van bestaande en/of toekomstige sportvoorzieningen.

De uitwerking van de nota in een IHP VO en een jaarlijks uitvoeringsprogramma (incl. prioritering, fasering en bijbehorende budgetten) zal worden uitgevoerd door de huidige projectorganisatie van stuurgroep en projectteam IHP VO. Het IHP VO en het jaarlijkse uitvoeringsprogramma worden voorgelegd aan de raad ter besluitvorming. Vervolgens ligt de verantwoordelijkheid voor renovatie, aanpassing of nieuwbouw primair bij de schoolbesturen als eigenaar van het schoolgebouw, zij treden op als bouwheer.

Voor de financiële afwikkeling van het Lorentz Lyceum wordt een separaat voorstel uitgewerkt.

## Communicatie en participatie

De nota is in nauwe samenwerking met de schoolbesturen opgesteld (Quadraam, COG, Guido). Het is de bedoeling om de samenwerking die het afgelopen half jaar is vormgegeven een permanente vorm te geven. Daarnaast wordt in klankbordgroepen getoetst of de plannen aansluiten bij de beleving van onder meer schooldirecteuren, leerlingen en ouders en maatschappelijke organisaties. Deze vorm van participatie zal een permanent karakter krijgen.

Na vaststelling van de nota “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem” wordt deze aan alle betrokkenen in het proces gestuurd.

## Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad:

- Nota “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem”
- Financiële bijlage

# RAADSVOORSTEL

| | |
|---|---|
| Besluit van | |
| Zaaknummer | 603343 |

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 december 2021, nummer 603343;

gelet op de verantwoordelijkheden tussen gemeente en schoolbesturen conform de Wet op het voortgezet onderwijs,

besluit:

1. De nota “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem” vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de financiële consequenties.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem